

Yttrande över "SOU 2025:68 Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap"

Boverkets ställningstagande

Boverket avgränsar sitt yttrande till myndighetens verksamhetsområden; bland annat fysisk planering, byggande och boende.

Boverket tillstyrker Klimat- och näringslivsdepartementets remiss "SOU 2025:68 Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap".

Boverket delar utredningens bedömning att relevant kompetens finns på Boverket och inte hellre bör byggas upp någon annanstans. Regeringen fattade beslut den 22 juli 2025 om att Boverket blir beredskapsmyndighet inom den nya beredskapssektorn för industri, byggande och handel. Det allvarliga säkerhetsläget och behovet av att skyndsamt öka förmåga till byggnads- och reparationsberedskap talar för att det är ändamålsenligt att vidareutveckla den kompetens som redan finns inom Boverket, i enlighet med utredningens förslag.

Boverkets synpunkter

Boverket lämnar även följande synpunkter.

1.1 Förslag till förordning om kansliet för byggnads- och reparationsberedskap

Begreppet "byggnads- och reparationsberedskap" definieras i 4 § författningsförslaget. Formuleringen är otydlig eftersom det inte står klart om avsikten är att "samhällsviktig verksamhet" ska läsas tillsammans med såväl "fredstida krissituation" som "för totalförsvaret". På sidorna 238–239 är det istället uttryckt som "verksamhet för totalförsvaret". I den fortsatta beredningen bör

förordningen formuleras så att det tydligt framgår vilka byggnader, anläggningar och infrastruktur som omfattas.

Vidare anser Boverket att byggnads- och reparationsberedskap är viktig för samhället som helhet. Målet för det civila försvaret är bland annat att upprätthålla försvarsviljan och samhällets motståndskraft. Ett brett grepp bör tas för vilka byggnader, anläggningar och infrastruktur som innefattas. Bostäder berörs inte i utredningen. Fungerande bostäder är viktiga för att bland annat upprätthålla försvarsviljan. Enligt Boverkets kännedom har exempelvis fönsterskador på bostadshus varit omfattande i Ukraina. Det förutsättningsskapande arbetet bör även omfatta förmåga till reparation av bostadshus.

4.3.1 Boverket, Tillväxtverket och SGU ansvarar för att skapa förutsättningar för byggnads- och reparationsberedskap och ett BRB-kansli upprättas

Boverket ser positivt på förslaget att beredskapsmyndigheterna inom beredskapssektorn för industri, byggande och handel ges, inom respektive ansvarsområde, ett sektorsansvar och ett geografiskt övergripande ansvar för att skapa förutsättningar för berörda aktörer att upprätthålla en byggnads- och reparationsberedskap i hela landet.

Boverket har redan initierat visst arbete och påbörjat etablering av samverkan på området med såväl näringsliv som med flertalet berörda myndigheter. Det innebär en naturlig fortsättning på det redan påbörjade arbetet att Boverket får ett formellt ansvar för förutsättningsskapande arbete för byggnads- och reparationsberedskap.

Vidare föreslår utredningen att ett kansli för byggnads- och reparationsberedskap ska inrättas under Tillväxtverket.

I förslaget till förordning om kansliet för byggnads- och reparationsberedskap samt i beskrivningen av förslaget framgår att kansliets uppgift och syfte är att stödja myndigheterna Boverket, Sveriges geologiska undersökning och Tillväxtverket. I konsekvensbeskrivningen på sida 338 anges det dock även att kansliet ska *leda* arbetet med att utreda och föreslå åtgärder inom områden av vikt för upprätthållande av förmåga. Det är därför inte helt tydligt vilken roll utredningen ser framför sig att kansliet ska ha. Enligt Boverkets uppfattning bör kansliets roll vara att stödja – och inte att leda arbetet. Det framgår inte heller tydligt av utredningen vilka mandat kansliet ska ha eller hur rollfördelningen i förhållande till Tillväxtverket ska se ut. Att inrätta ett kansli innebär också att fler samverkansstrukturer behöver utvecklas, såväl mellan myndigheterna Boverket, Tillväxtverket och Sveriges geologiska undersökning som med det stora antal aktörer som det kommer att vara aktuellt att samverka med.

Kansliets roll, mandat och relation till andra aktörer måste förtydligas för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig organisering. Otydlighet riskerar medföra långsammare framdrift i uppbyggnaden av byggnads- och reparationsberedskapen.

Därutöver kan andra myndigheter än Tillväxtverket vara lämpliga för uppgiften, däribland Boverket. Med utgångspunkt i ansvars- och kompetensprincipen har utredningen lagt stor vikt vid Tillväxtverkets erfarenheter av att leda samverkan och etablera en struktur för samordning av insatser på såväl strategisk som operativ nivå. Boverket instämmer i att det är en styrka, särskilt tillsammans med Tillväxtverkets regionala närvaro om kansliet ska ansvara för operativa uppgifter som till exempel att hålla i utbildningar och övningar för kommunerna. Enligt Boverkets tolkning av utredningen är avsikten dock att kansliet främst ska vara en central, nationell funktion. Boverket anser i och med det att kansliet ska organiseras under Boverket, i enlighet med kompetensprincipen.

4.3.2 Boverket, tillsammans med MSB, utreder förutsättningar för att inrätta en förstärkningsresurs för ökad byggnads- och reparationsberedskap

Boverket ser positivt på förslaget och instämmer i att förutsättningarna behöver utredas. Boverket ser också positivt på att utföra uppdraget tillsammans med MSB.

Det är inte en realistisk tidplan att redan i april 2026 redovisa en genomarbetad, samlad behovsbild samt alternativa lösningar för hur förstärkningsresurser kan utformas för att möta upp behovsbilden. Antalet behovsägare och därmed antalet samverkansparter är mycket stort. Det är inte heller självklart att behovsägarna har en klar bild över vilka potentiella behov de har av byggnads- och reparationsinsatser. Det är också möjligt att vissa behovsägares behov och planering i delar är säkerhetsskyddsklassificerad. Det kan innebära fördröjning i hanteringen av informationen, eftersom Boverket är en ny beredskapsmyndighet som fortfarande är i färd med att bygga upp sin förmåga på detta område.

Boverket vill också påtala att det är nödvändigt att i en bredare kontext – inte enbart kopplat till behov av eventuella förstärkningsresurser – teckna en behovsbild avseende bygg och anläggning vid kris, höjd beredskap och krig. En sådan behovsbild är nödvändig för att kunna inrikta, prioritera och genomföra försörjningsanalyser och förmågehöjande åtgärder avseende bygg och anläggning i stort.

4.3.4 Ett maskinregister upprättas

Boverket ser positivt på förslaget att ge myndigheten i uppdrag att utreda förutsättningar för att upprätta ett register för arbetsmaskiner. Boverket anser att förslaget är förenligt med ansvars- och kompetensprincipen. Myndigheten har erfarenhet av att utveckla och förvalta olika IT-system och register och kan genomföra ett sådant uppdrag.

4.3.5 Möjligheten till civilplikt inom byggnads- och reparationsberedskapen utreds

Boverket ser positivt på förslaget och instämmer i att det finns behov av att utreda hur personalförsörjningen inom bygg och anläggning ska säkras vid höjd beredskap och krig. Boverket vill dock påpeka att bygg och anläggning är en

omfattande och komplex samhällsfunktion. Sektorn är bred och fragmenterad och består av ett stort antal aktörer och företag.

Boverket bedömer att det inte kommer vara möjligt att kartlägga och analysera behovet av personalförstärkning för alla potentiellt kritiska tjänster inom sektorn under uppdragets första del. Boverket förespråkar därför ett mer öppet formulerat uppdrag.

Utredning av förutsättningar för införande av civilplikt eller andra personalförstärkningsåtgärder bör kunna genomföras utan att det i uppdraget ingår att genomföra kartläggningar av behov och kapacitet för tjänster inom sektorn. Jämför med hur förslaget om att utreda förutsättningar för maskinregister inte innefattar att kartlägga behov och kapacitet avseende arbetsmaskiner. På detta sätt kan kartläggningar ske succesivt och parallellt med att förutsättningar för införande av civilplikt eller andra personalförstärkningsåtgärder utreds.

4.5 Boverket och SGU utses till totalförsvarsmyndigheter

Boverket vill understryka vikten av att regeringen utser myndigheten till totalförsvarsmyndighet enligt förordning (1982:1005) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen. Detta är en förutsättning för att Boverket ska ha befogenhet att inhämta uppgifter från näringsidkare. Näringslivet är helt avgörande eftersom det nästan uteslutande är företagen som äger de resurser inom bygg och anläggning som behövs vid kris, höjd beredskap och ytterst krig. Vid avsaknad av eget mandat behöver Boverket inhämta uppgifter via MSB, vilket kommer skapa tidsspillan och onödig resursåtgång.

6 Ett utökat uppdrag till RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE)

Boverket är positivt till förslaget om att RISE ska stödja omställning av produktion inför kris och krig.

Utredningen menar att dessa utökade samhällsuppdrag kan betraktas som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i enlighet med EU-rätten. Boverket erinrar om att såväl EU:s byggproduktförordning nr 305/2011 som nr 2024/3110 ställer krav på anmälda organs oberoende och anger villkor som ska vara uppfyllda för att undvika intressekonflikt. Kravet på oberoende i rollen som anmält organ gäller oavsett om tjänsterna är av allmänt ekonomiskt intresse.

6.3 Uppdrag till relevanta myndigheter att analysera och klargöra förenklingar i produktregelverk

Boverket är ansvarig sektorsmyndighet för harmoniserad produktlagstiftning avseende byggprodukter, byggprodukter i kontakt med dricksvatten, samt hissar, linbaneanläggningar och säkerhetskomponenter till dessa.

Boverket är positivt till förslaget som bland annat innebär att regeringen ger relevanta myndigheter i uppdrag att analysera och klargöra vilka förenklingar som i händelse av försörjningsrelaterade störningar kan göras i de produktregelverk som innehåller krav på CE-märkning eller annan produktmärkning.

Boverket vill dock upplysa om att det föreslagna uppdraget måste hålla sig inom ramen för vad som är tillåtet enligt tillämplig unionslagstiftning.

Medlemsstaterna har begränsade möjligheter att införa ensidiga åtgärder såsom förenkling eller dispens från kraven i tillämplig produktlagstiftning. Vilka inskränkningar av den fria rörligheten som är tillåtna under ett krisläge och vilka som är förbjudna regleras i förordning (EU) nr 2024/2747 om krissituationer och resiliens på den inre marknaden.

Därutöver innehåller kapitel XIV i EU:s byggproduktförordning nr 2024/3110 sektorsspecifika bestämmelser om bedömning och verifiering av krisnödvändiga byggprodukter. Bestämmelserna ska endast tillämpas om EU-kommissionen har antagit en genomförandeakt enligt artikel 28 i förordning (EU) 2024/2747 och endast på de byggprodukter som betecknats som krisnödvändiga varor enligt nämnda förordning.

I detta ärende har generaldirektör Anders Sjelvgren beslutat och signerat beslutet elektroniskt. Föredragande har varit civilingenjör Fabian Ardin. I den slutliga handläggningen har också rättschef Yvonne Svensson, avdelningschef Cecilia Ljungberg, enhetschef Anna-Alexandra Lidenstjärna och jurist Ieva Kisieliute deltagit.

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Fabian Ardin
civilingenjör

Kopia till:
lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se

helen.ekstam@regeringskansliet.se